

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

ДОВГАНЬ ОКСАНА ВАСИЛІВНА

УДК 378.5.016:784.9(043)

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ
ДО ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.02 – “Теорія та методика музичного навчання”

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському національному університеті культури і мистецтв.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент,
ХИЖНА Ольга Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
заступник директора Інституту педагогіки і психології

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БРИЛІН Борис Андрійович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри ансамблевої гри та естрадного
мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент
ВАСИЛЕНКО Людмила Михайлівна,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри музичного виховання і хореографії

Захист відбудеться “9” червня 2010 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий “5” травня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради **А. В. Козир**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Соціально-економічні та політичні зміни в українському суспільстві, досягнення світової думки на Україні, гуманізація вищої школи у відповідності з Законодавством України Законом “Про освіту” (1991), “Про вищу освіту” (2002), а також умовами реалізації “Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті” (2001) вимагають якісно нового підходу у вирішенні проблеми готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності. Поставлені проблеми потребують високоякісної підготовки фахівця, зокрема, педагога естрадного співу, естрадного співака третього тисячоліття, здатного не лише до творчої професійної самореалізації та професійного становлення як високо компетентного суб’єкта професійної діяльності гуманістичного спрямування, а й спроможного залучити молоде покоління до глибокого пізнання музичного мистецтва. Реалізація поставлених завдань вимагає актуалізації формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

Широке коло питань, які піддавалися аналізу, зумовлене необхідністю їх розгляду в контексті ключових компетенцій майбутніх естрадних співаків. Теоретико-методичні засади музично-педагогічної освіти розглядали (А. Козир, Л. Масол, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Л. Хлебнікова, О. Щолокова та ін.), формування творчої активності студентів, професійних якостей майбутніх фахівців (Г. Кондратенко, Г. Ніколаї, Г. Шевченко, В. Шульгіна та ін.).

У науково-методичній літературі проблема готовності дістала широке висвітлення. Як психологічний феномен, зокрема, готовність розглядали І. Бернштейн, О. Богданова, А. Веденов, Л. Венгер, Д. Водзинський, П. Гальперін, В. Геселевич, Р. Гурупова, А. Ковальов, А. Куракін, Г. Кручиніна, М. Мамазян, І. Мар’єнко, В. Нерресян, Л. Новікова, В. Поляков, Д. Прангвишвілі, Н. Рудик, М. Скаткін, А. Смірнов, В. Соколов, З. Степанова, А. Ухтомський та ін.

Значні дослідження в сфері готовності до професійної діяльності здійснили Ф. Басін, І. Ісаєв, А. Пуні, В. Сластьонін, Є. Шиянов, А. Щербаков. Професійну готовність до педагогічної діяльності вивчали К. Дурай-Новакова, В. Моляко, готовність до художньо-педагогічної діяльності досліджувала О. Хижна, готовність до інструментально-виконавської діяльності розглядала Л. Гусейнова, формування готовності до роботи з хором дослідила Т. Первушина, проаналізував компоненти готовності студента-вокаліста до педагогічної діяльності М. Агикян.

Однак у спеціальній літературі поняття “готовність майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності” достатньо не розкрито, що негативно позначається на практиці навчання студентів мистецьких ВНЗ.

На нашу думку, стимулом вдосконалення процесу формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності підготовки є необхідність подолання суперечностей між:

– об’єктивною потребою суспільства у конкурентоспроможних фахівцях, затребуваністю їх особистісної, громадянської позиції та реальним станом

підготовки, зорієнтованої на формування функціональної готовності випускників мистецьких ВНЗ;

– новими соціальними потребами у підготовці студентів до вокально-педагогічної діяльності та недооцінкою цього процесу у сучасній системі вищої мистецької освіти;

– функціональною спрямованістю викладання фахових дисциплін та цілісним характером вокально-педагогічної діяльності майбутніх фахівців;

– удосконаленням практичної підготовки студентів та відсутністю в системі фахової підготовки відповідного методичного забезпечення.

Недостатня дослідженість проблеми формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, а також суперечності між виконавською спрямованістю вокальної підготовки студентів факультету естрадного співу та цілісним характером вокально-педагогічної діяльності майбутніх фахівців зумовили вибір теми наукового дослідження – *“Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи Київського національного університету культури і мистецтв і є складовою дослідницької теми “Новітні напрямки у формуванні виконавських стилів, вокальних інновацій та їхній вплив на організацію і розвиток творчої особистості”. Тема дисертації затверджена Вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв (протокол № 11 від 1 червня 2006 р.) і Радою з координації наукових досліджень в галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 6 від 19 червня 2007 року).

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов і методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

Об'єкт дослідження: процес фахової підготовки майбутніх естрадних співаків.

Предмет дослідження: методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових джерел щодо висвітлення проблеми формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності з урахуванням сучасних тенденцій модернізації мистецької освіти України – її гуманізації, гуманітаризації, демократизації та інтеграції.
2. Розкрити зміст і структуру поняття “готовність майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності”.
3. Виявити функціонально-змістову характеристику вокально-педагогічної діяльності майбутніх естрадних співаків.
4. Обґрунтувати педагогічні умови формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності.

5. Визначити критерії діагностування рівня сформованості готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності.
6. Теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність впровадження методики формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності у навчально-виховний процес.

Теоретико-методологічну основу дослідження забезпечили нормативні документи щодо основних положень стратегії розвитку вищої освіти в Україні; філософсько-антропологічні засади сучасних освітніх теорій (В. Андрущенко, В. Бех, І. Зязюн, В. Лутай); філософські, психологічні та педагогічні положення щодо системного підходу до вивчення педагогічних і мистецьких явищ, на ґрунті яких створювалася дослідницька база пошуку і розробки феномена готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності (М. Агикян, В. Антонюк, О. Олексюк); педагогічні концепції художньо-естетичного розвитку особистості (В. Ражніков, О. Рудницька, Б. Юсов); ідеї гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Фром); провідні позиції психології та педагогіки щодо виховних функцій музичного мистецтва у формуванні особистості (Ш. Амонашвілі, Л. Виготський, А. Макаренко, В. Сухомлинський); концептуальні ідеї щодо специфіки художньої діяльності (Є. Гуренко, О. Отич, А. Сохор); принципові положення щодо розвитку естрадного мистецтва як художнього феномена (Б. Брилін, Б. Греков, В. Конен, Г. Шостак).

Методи дослідження: теоретичного рівня – опрацювання філософської, педагогічної, психологічної, соціологічної, культурологічної, мистецтвознавчої наукової літератури з проблеми дослідження; вивчення передового досвіду вокально-педагогічної діяльності в галузі фахової підготовки майбутніх естрадних співаків, аналіз тенденцій розвитку мистецької освіти; аналіз власної вокально-педагогічної діяльності. Емпіричного рівня – діагностичні (цілеспрямованого педагогічного спостереження, опитування, бесіди, інтерв'ю, тестування, ситуації вибору, проєктивні методики), прогностичні (метод експертних оцінок, моделювання), педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний), статистична та аналітична обробка даних.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальною базою були Київський національний університет культури і мистецтв, Інститут мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Рівненський державний педагогічний університет.

Експериментальна робота здійснювалася в три етапи:

На *першому етапі* (2005-2006 рр.) проводився аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження і практики, встановлено ступінь розробленості означеної проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання, сформульовано гіпотезу дослідження.

На *другому етапі* (2006-2008 рр.) було визначено концепцію дослідження, розроблялася методика дослідно-експериментальної роботи та авторська програма спецкурсу “Основи вокально-педагогічної діяльності”, було проведено констатувальний та формувальний експерименти згідно з розробленими рівнями,

критеріями та показниками сформованості готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

На *третьому етапі* (2008-2010 рр.) було систематизовано та проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи, завершено роботу над текстом дисертації, сформульовано загальні висновки. Відбувалась апробація результатів дослідження та їхнє упровадження у практику, обговорення основних положень і напрямів дослідження на науково-практичних конференціях та семінарах. Експериментальним дослідженням на різних етапах було охоплено 156 респондентів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

уперше

– *актуалізовано* проблему формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності у трьох аспектах: теоретичному, методологічному та практичному;

– *розроблено* поетапну методику формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності;

– *теоретично обґрунтовані* педагогічні умови формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності;

– *уточнено* сутність поняття “вокально-педагогічна діяльність”, *конкретизовано* його зміст та критерії оцінювання рівнів готовності естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності;

– *подальшого розвитку набули* положення щодо визначення педагогічних умов формування готовності естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, зокрема з урахуванням перспектив розвитку ступеневого навчання та інтеграції освіти України у європейську освітню систему.

Практичне значення дослідження полягає у розробці й апробації експериментальної методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності; впровадженні спецкурсу “Основи вокально-педагогічної діяльності”, використання якого в практиці підготовки студентів мистецьких ВНЗ забезпечило ефективність підготовки студентів до вокально-педагогічної діяльності. Теоретичні й методичні положення дисертаційного дослідження та запропоновані методичні рекомендації щодо виконання курсових, дипломних та магістерських робіт з проблеми підготовки студентів до вокально-педагогічної діяльності можуть становити підґрунтя для оновлення змісту фахової підготовки студентів мистецьких ВНЗ.

Результати дисертаційного дослідження впроваджені в практику роботи ВНЗ, зокрема – Київського національного університету культури і мистецтв (довідка № 167 від 15.12.2008); Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/2791 від 28.09.2009); Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/2210 від 10.12.2009); Рівненського державного педагогічного університету (довідка № 136 від 15.12.2006).

Апробація результатів дослідження відбувалась у ході дослідно-експериментальної роботи у мистецьких ВНЗ, а також основні положення і результати дослідження на різних етапах виконання роботи обговорювалися і

одержали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових і науково-практичних конференціях та семінарах, зокрема: II міжнародній науково-практичній конференції “Педагогічні і рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля” (Київ, 2006); V міжнародній науково-практичній конференції “Теоретичні та методологічні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології” (Київ, 2007); міжнародній науково-практичній конференції “Інформаційно-культурний простір: європейський вибір України” (Київ, 2008); II міжнародній науково-практичній конференції “Когнітивні процеси та творчість” (Одеса, 2009); всеукраїнських науково-практичних конференціях: “Трансформаційні процеси в сучасній українській культурі” (Київ, 2007); “Інноваційні освітні технології в контексті Болонського процесу” (Київ, 2007); “Нова соціокультурна реальність в Україні: теорія, методологія, практика”, присвяченій пам’яті відомого українського вченого, доктора філософських наук, професора Олександра Миколайовича Семашка (Київ, 2007); “Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти” (Луганськ, 2009); звітній науково-практичній конференції викладачів НПУ імені М. П. Драгоманова (Київ, 2009).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 6-ти одноосібних публікаціях, чотири з них надруковано у виданнях, регламентованих ВАК України як фахові видання з даної спеціальності.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками, загального висновку, списку використаних джерел, що містить 281 найменування (з них 6 іноземними мовами), 8 додатків на 96 сторінках. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 354 сторінок, з них 230 сторінок основного тексту. Робота містить 28 таблиць та 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, розкрито стан розробленості означеної проблеми, зв’язок роботи з науковими планами та програмами, визначено мету, об’єкт, предмет, завдання, методи дослідно-експериментальної роботи, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вірогідність отриманих результатів, наведено відомості щодо впровадження результатів дослідження та їх апробацію.

У **першому розділі** *“Теоретичні основи формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності”* – проаналізовано філософську, психолого-педагогічну, музикознавчу літературу щодо специфіки вокально-педагогічної діяльності майбутніх естрадних співаків як соціокультурного феномену, визначено її функціонально-змістову характеристику, конкретизовано сутність готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, проведено методологічний аналіз проблем підготовки естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, який дає підстави стверджувати, що підґрунтям підготовки майбутнього вчителя до вокально-педагогічної діяльності в сучасних умовах є гуманістична спрямованість, особистісна зорієнтованість та індивідуалізація мистецької освіти.

Розкривши специфіку низки понять: діяльність, вокальна діяльність, музична діяльність, творча діяльність, вокально-педагогічна діяльність, музичне мистецтво, естрада, вокальна підготовка, ми розглядаємо “вокально-педагогічну діяльність” як складний багатоаспектний і багатофункціональний процес, сутність якого полягає у вихованні та розвитку у майбутніх естрадних співаків здібностей до адекватного сприйняття та художнього виконання естрадно-вокальної музики і формування на цій основі музичного мислення, яке сприяє створенню емоційно-ціннісного, художньо-естетичного ставлення особистості до дійсності, своєї професійної діяльності.

Розглядаючи у контексті загальної теорії готовності “готовність до діяльності” як родове явище, сучасні дослідники готовності до різних видів діяльності розглядають як видове явище відносно родового, визначаючи готовність як установку (Д. Узнадзе), сукупність здібностей (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн), стан мобілізації психофізичних систем людини, що забезпечує ефективне виконання певних дій (Ф. Генов), інтегровану якість особистості (К. Платонов), синтез властивостей особистості (С. Либік, В. Крутецький), складне особистісне утворення (Ю. Гільбух, Л. Кондрашова, О. Мороз).

Окремі аспекти готовності у сфері вокальної підготовки знайшли відображення в працях В. Морозової, Л. Пашкіної та інших.

Готовність як фундаментальну умову успішного виконання будь-якого виду діяльності розглядають психологи (А. Асмолов, Є. Бойко, Ф. Васін, М. Дьяченко, Л. Кандибович, І. Левітов, А. Лурія, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, А. Ярангашвілі та ін.).

На підставі здійсненого аналізу ми визначаємо “готовність майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності” як складне інтегративне індивідуально-діяльнісне утворення, що забезпечує високі результати означеної діяльності, включаючи професійну спрямованість психічних процесів, етичні погляди і переконання, наявність системних знань, практичних навичок та умінь, здатність до подолання труднощів у формуванні естрадної вокально-виконавської майстерності та потребу у самовдосконаленні.

Поняття “формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності” ми розуміємо як процес надання певної форми, завершеності позитивній зміні психологічної динаміки структури особистості студента, самонастроювання на успішну фахову діяльність, на яку впливають як цілеспрямовані, так і випадкові чинники, в першу чергу соціальні та психологічні, з’являються необхідні індивідуальні якості та професійно значущі знання, вміння і навички при мінімалізації впливу на особистість стихійних негативних умов соціального і економічного характеру.

У результаті системного аналізу досліджуваного феномену нами були виокремлені структурні та функціональні компоненти готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, які розкривають як багатоманітність існуючих між ними зв’язків та репрезентують систему у статичності та динамічності. Серед структурних компонентів готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності нами виокремлено: мотиваційно-ціннісний, який передбачає стійку зацікавленість обраною професією, професійно

значущі інтереси та мотиви вокально-педагогічної діяльності, потребу виконавської художньо-творчої самореалізації; *змістово-цільовий* визначається необхідністю накопичення системних теоретичних знань та уявлень про зміст вокально-педагогічної діяльності, володіння способами вирішення вокально-педагогічних завдань, мобілізацією та актуалізацією фахових знань, умінь і навичок щодо специфіки художньо-образної мови естрадного вокального мистецтва; *операційний*, який акумулює педагогічну вправність щодо організаційних форм, методів і прийомів роботи, забезпечення варіативності у розв'язанні виявлених проблем залежно від умов і обставин; *результативно-рефлексивний*, який включає здатність до самооцінки та самоконтролю власної діяльності та її відповідності процесу вирішення професійних завдань і зумовлює формування рефлексивно-регулятивних механізмів.

Серед функцій вокально-педагогічної діяльності виокремлені: культурологічно-світоглядна, пізнавальна, діагностична, інтерактивна, орієнтаційна, оцінна, конструктивна, комунікативна, дослідно-творча. Взаємодія структурних і функціональних компонентів готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності розкривається, виходячи із врахування її специфіки, багатоманітності відношень та особливостей спілкування, системи ціннісних орієнтацій, художньо-творчих можливостей, самореалізації особистості.

У цьому розділі нами визначені також основні функції компонентів готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності в межах педагогічної системи:

1. Функції *мотиваційно-ціннісного* компоненту готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності пов'язані з діагностикою, розкриттям і розвитком музично-естетичного потенціалу особистості естрадного співака за допомогою:

- пробудження у майбутніх естрадних співаків ціннісного, особистісно-значущого відношення до вокально-педагогічної діяльності;
- встановлення внутрішньої мотивації і стимулювання естетично-ціннісної та вокально-виконавської діяльності майбутнього естрадного співака;
- наявності тісного зв'язку між системою педагогічного впливу на особистість майбутнього естрадного співака та усвідомленням їх мотивів.

2. Функції *змістово-цільового* компоненту готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності знаходять своє відображення в усвідомленні мети вокально-педагогічної діяльності як системи, виявленні рівнів готовності до даного виду діяльності, цілеспрямованому моделюванні педагогічної ситуації, в процесі якої висувуються та вирішуються необхідні педагогічні завдання. Даний компонент включає в себе функції відбору змісту необхідної інформації, змісту навчального матеріалу майбутніх теоретичних та практичних занять, що є необхідними для формування здібностей майбутніх естрадних співаків до музичного мислення, ціннісно-естетичної орієнтації. Також передбачає всі можливі труднощі при навчанні даному виду діяльності та виходу із них за допомогою включення компенсаторних, корекційних та адаптаційних механізмів.

3. Функції *операційного* компоненту готовності в даній педагогічній системі пов'язані з конструктивною та технологічною діяльністю, що має творчий характер і спрямована на моделювання педагогічного впливу на особистість

співака на основі технічних можливостей студента, тобто в умінні педагога застосувати різні методи, що формують світобачення, етичні, музично-естетичні здібності майбутніх естрадних співаків.

4. Функції *результативно-рефлексивного* компоненту готовності до вокально-педагогічної діяльності співвідносяться з аналітичною та пізнавальною діяльністю майбутніх естрадних співаків, представляють систему діагностики знань та вмінь, які складають основу їхньої професійної діяльності, серед них: осмислення, оцінку, аналіз умов формування готовності до вокально-педагогічної діяльності, уміння будувати і перевіряти висунуті студентами гіпотези, критично оцінювати одержані результати, виявляти відхилення та знаходити шляхи їх усунення, проявляти творчий пошук нових методів навчання естрадному співу.

У другому розділі “Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності”

Для проведення педагогічного діагностування рівнів сформованості готовності до вокально-педагогічної діяльності було розроблено такі критерії досліджуваного феномену: *мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-процесуальний та оцінно-результативний*. Кожен з критеріїв у їх цілісній системі функціонує на трьох рівнях, які визначають ступінь сформованості того чи іншого компоненту готовності студента до вокально-педагогічної діяльності. *Мотиваційний* критерій дозволяє виявити міру спрямованості майбутніх естрадних співаків на вокально-педагогічну діяльність. Показниками цього критерію слугують: вияв інтересу до вокально-педагогічної діяльності, потреба в ознайомленні з кращими зразками естрадно-вокальної музики, емоційна захопленість, наявність бажання виконувати естрадний репертуар, педагогічна спрямованість вокально-виконавської діяльності, гармонійність зовнішньої і внутрішньої мотивації (Я повинен і Я хочу). *Когнітивний* критерій розкриває ступінь теоретичної підготовки студентів, його показниками виступили: системність, повнота, гнучкість вокально-педагогічних знань, обізнаність з жанрово-стильовими особливостями естрадно-вокальної музики, ознайомлення з репертуаром естрадних виконавців, усвідомлення особливостей реалізації гуманістичних цінностей у вокально-педагогічній діяльності. Показниками *діяльнісно-процесуального* критерію, зорієнтованого на виявлення міри здатності реалізувати необхідні педагогічні дії (доцільно, систематично, послідовно і продуктивно), а також прояву самостійності, ініціативності студентів – уміння осмислювати психологічний досвід емоційних переживань, пов’язаних з естрадно-вокальним виконавством, аналізувати педагогічні явища та ситуації, знаходити нестандартні рішення. Показниками *оцінно-результативного* критерію, пов’язаного з виявом міри сформованості здатності до самоконтролю і самооцінки – ступінь інтегрального вокально-педагогічного мислення, синестизивного досвіду (зв’язок звукових відчуттів з відчуттями, які викликані іншими органами почуттів), свідомого і адекватного координаційного контролю (контролювання рухів при звукоутворенні, ритмічна і звуковисотна точність, артикуляційна чіткість, свідомий контроль художньої якості звуку, самостійність у застосуванні виконавських прийомів), здатності до

самооцінки особистих педагогічних і художньо-творчих можливостей, спрямованість волі на виконавський результат.

У результаті констатувального експерименту виявлено три рівні готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності – низький, середній, високий.

Низький рівень характеризується відсутністю зацікавленості студентів у вокально-педагогічній діяльності, осягненням лише типових аспектів цієї діяльності у стандартних ситуаціях. Майбутні естрадні співаки на такому рівні готовності до вокально-педагогічної діяльності мають певний обсяг знань, але особистісно значущий сенс вокально-педагогічної діяльності відсутній, власне виконання характеризується інтонаційними огріхами, стилістичною недостовірністю, емоційною зрідненістю, відсутні навички голосового самоаналізу, усвідомлення власного емоційного стану, необхідності гармонізації інтелектуального та емоційного виявів, педагогічна рефлексія поки що не сформована.

Середній рівень. Студенти відзначаються недостатньо чітким усвідомленням необхідності вокально-педагогічної діяльності. Уміння і навички виконавської естрадно-вокальної діяльності часто мають лише технічний характер, не торкаючись емоційно-образної сфери твору. Виконання творів виразне, текстуально вірне, надійне, дещо спрощена вокально-виконавська інтерпретація, у вокально-педагогічному мисленні відбувається перехід від репродуктивних форм до пошукових, педагогічна рефлексія виражена недостатньо.

Високий рівень характеризується стійкою потребою у вокально-педагогічній діяльності. На цьому рівні готовності до художньо-педагогічної діяльності можна говорити про те, що студенти виявляють самостійність, активність, ініціативність як у педагогічному пошуку, так і у художньо-творчому вираженні (вибір засобів виразності та виконавських прийомів). Студентам властиві оригінальність та яскравість виконавської інтерпретації, єдність розуміння художнього змісту і форми музичного твору. Важливу роль відіграє наявність професійної самосвідомості, духовної самовіддачі, педагогічної рефлексії, емпатії, що забезпечують глибоке розуміння особистості вихованця, його дій і вчинків.

Констатувальний експеримент дозволив вивчити початковий рівень готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності. У процесі констатувального експерименту, що проходив в умовах реального навчання, було використано такі методи: педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, тестування, інтерв'ювання, опитування, аналіз виконання студентами індивідуальних програм з основного інструменту. Експериментальним дослідженням було охоплено 117 респондентів експериментальної групи та 132 – контрольної групи. Якісна та кількісна обробка результатів констатувального експерименту, проведеного на базі адаптованих та оригінальних діагностичних методів (анкетування, тестування), показала, що в експериментальній і контрольній групах ніхто не вийшов на високий рівень готовності до вокально-педагогічної діяльності. В експериментальній групі 32,1% студентів досягли середнього рівня і 67,9% залишились на низькому рівні. У контрольній групі ці цифри склали: середній рівень – 27,28%, низький рівень – 72,72%. Здійснена діагностика свідчить, що даний стан не відповідає вимогам

сучасності та зумовлює необхідність розробки, впровадження та експериментальної апробації експериментальної методики, спрямованої на її підвищення.

Якісне формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності передбачає перебудову роботи за такими *напрямами*:

- впровадження лекційних і практичних занять спецкурсу “Основи вокально-педагогічної діяльності”;
- впровадження естрадно-вокальної педагогічної практики;
- удосконалення діагностики психологічної готовності до навчання естрадному співу, усвідомлення системного зв’язку між практичними вокальними вміннями та теорією засвоєння цих умінь;
- орієнтація на виховання вокально-педагогічного мислення як сукупності музично-естетичних, рефлексивно-практичних знань та вмінь, навичок їх виховання у студентів.

Розроблена в дослідженні *методика* формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності спрямована на досягнення резонансу педагогічного управління навчально-виховним процесом шляхом організації ефективних виховних впливів, уміння подавати матеріал як цілісну систему для формування у студентів художньої картини світу. Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності зорієнтована на замовлення суспільства, на вимоги практики.

Формувальний експеримент реалізовував структурно-функціональну модель формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності, що забезпечує динаміку формування рівнів досліджуваної готовності від низького до високого. Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності створює реальні умови для прояву активності, самостійності та ініціативності студентів, сприяє встановленню суб’єкт-суб’єктної педагогічної взаємодії та самореалізації особистості кожного студента, створення умов для розвитку моральної, соціально активної, професійно компетентної особистості, здатної до подальшого саморозвитку та самовиявлення. Визначальними ознаками даної методики є – особистісний та професійний розвиток учасників навчально-виховного процесу; добровільність, самостійність і партнерство; очікуваним результатом даного експерименту – позитивна динаміка сформованості готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності.

Одним із аспектів реалізації методики формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності є впровадження спецкурсу “Основи вокально-педагогічної діяльності”, використання якого в практиці підготовки студентів забезпечує ефективність підготовки майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, створює реальні умови для прояву активності та ініціативи кожного студента, для вияву власного “Я” як викладача, так і студентів. Впровадження в методичне керівництво різноманітних активних форм, засобів і методів навчання, викладання та організації самостійної роботи студентів сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі формування готовності до вокально-педагогічної діяльності.

Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності втілювалась протягом трьох етапів: орієнтаційного, теоретико-методологічного, діяльнісно-творчого.

Запропонована методика включає комплекс методів, що складається із трьох груп:

Перша група методів спрямована на формування загальної мистецької освіченості студентів, передбачає:

- формування уявлень про різноманіття культур світу і потреби у ознайомленні з їхніми особливостями, актуалізація інтересу до вивчення рідної національної культури;
- відвідування естрадних концертів, конкурсів та фестивалів;
- художньо-педагогічний аналіз кращих зразків світової, зокрема й української естрадно-вокальної, інструментальної музики;
- коментування різних виконавських трактовок розучуваного твору (у виконанні відомих співаків, інших студентів, власних спроб).

Другу групу методів зорієнтовано на удосконалення виконавської вправності студентів:

- поступове формування у студентів правильного співочого дихання, дихальна та артикуляційна гімнастика для виразної мелодекламації, виконання технічних вокалізів та вокального репертуару різножанрової тематики, постійний слуховий контроль за якістю звуку, спонукання до художнього осмислення емоційно-образного змісту вокального твору і його яскравого вираження, оцінювання власного виконання під час виступу;
- активізацію роботи голосових складок, слухових уявлень звукового образу, системного зв'язку між складовими голосового апарату (дихання – гортань – резонатори), фонетичного еталону мови, точного інтонування;
- розвиток імпровізаційних можливостей майбутнього естрадного співака (відповідно до виконавських вимог жанру, музично-виконавського стилю);
- розвиток здатності бачити індивідуальні здібності кожного учня і навчати відповідно до їхніх особливостей, використовуючи різноманітні форми музичного навчання.

Третя група методів застосовувалася з метою стимулювання активності вокально-педагогічної діяльності майбутніх естрадних співаків:

- моделювання й аналізу конкретних педагогічних ситуацій;
- умінь яскравого сценічного вираження художніх образів естрадно-вокальної музики, саморегуляції та самокорекції емоційного стану (виховання “емоційної сили та стійкості” у складних для студента стресових ситуаціях під час сценічного виступу, самопрограмування на виконавський успіх);
- виховання сценічної поведінки (міміка; пантомімічна, жестикуляційна інтерпретація; сценічні рухи: асоціативно-сміслові наповнення; правильне користування мікрофоном, звукопідсилювальною апаратурою; вихід на сцену, акторська майстерність, виконавський артистизм тощо);
- самовдосконалення індивідуального стилю естрадного виконавця (прояв творчої фантазії, самостійності та ініціативності у створенні композиційної цілісності костюму, гриму та зачіски; відповідність дизайну одягу ідейному задуму

виконуваної вокальної композиції, застосування аксесуарів для створення сценічного іміджу);

– здатність аналізувати зміни у розвитку вокальних здібностей та особистісних якостей вихованців, уміння на основі особистого педагогічного досвіду і мотивів вихованців бути співтворцем результату їхньої вокальної діяльності.

Охарактеризуємо кожний з етапів методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності:

Перший (*орієнтаційний*) етап був спрямований на створення умов для виявлення зацікавленості та позитивної мотиваційної установки студентів на вокально-педагогічну діяльність. Завданнями цього етапу стало оволодіння ними управлінською та регулюючою педагогічними функціями, пов'язаними з набуттям нових знань, вокальних навичок, рухів (елементи естрадно-вокальної техніки), формування слухо-рухового еталону через встановлення координації між внутрішнім та зовнішнім рівнями вокально-педагогічного мислення, розвиток уявлень про релаксацію, емоційні відгуки, тренування емоційної пам'яті через надання вокально-технічній роботі емоційного забарвлення.

На другому (*теоретико-методологічному*) етапі, спрямованому на формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок, ускладнюються вимоги як до інтелектуально-емоційної так і до духовно-ціннісної та змістової складових компонентів готовності до вокально-педагогічної діяльності, формується ієрархія цінностей: загальнолюдські цінності, професійні знання та вміння, ідеали, ставлення до себе та до інших. Відбувалося накопичення знань з типової побудови голосу і навичок його визначення, поняття про мінімалізацію енергетичних затрат у процесі володіння елементами вокальної техніки, створення найкращих акустичних якостей голосу, зняття м'язових, психічних, емоційних затисків та правильного розподілення зусиль. Важливим на цьому етапі є ускладнення емоційного синтаксису від простих емоцій до побудови “емоційних речень”.

Третій етап (*діяльнісно-творчий*) передбачав розвиток самостійності та ініціативності студентів у застосуванні набутих умінь та навичок в умовах педагогічної практики. На основі методики організації педагогічної практики в спеціальних навчальних закладах, запропонованої М. С. Агикяном, ми розробили необхідні методичні вимоги для її проведення при підготовці майбутнього естрадного співака, який вчиться на факультеті естрадного співу Київського національного університету культури і мистецтв.

Організація вокально-педагогічної практики передбачає:

- виділення приміщення та призначення часу занять, наявність учнів;
- постійне управління зі сторони педагога з постановки голосу та музичної педагогіки;
- періодичне виконання майбутніми естрадними співаками письмових завдань і підготовки теоретичних бесід з учнями;
- систематичний розбір з педагогом педагогічної роботи майбутнього естрадного співака з учнем;
- регулярне проведення відкритих уроків;
- організація конкурсів на найкраще проведення уроків;

– підготовка майбутнім естрадним співаком своїх учнів до сольного естрадного виступу.

Крім цього, передбачається наявність в майбутніх естрадних співаків таких професійно значущих *умінь*, як:

- уміння самостійно підібрати вокальні твори, систему вправ для вирішення музично-естетичних і певних вокальних завдань;
- уміння пояснити поставлені завдання під час роботи з учнем;
- уміння почути і виправити вади голосоутворення;
- уміння проілюструвати та вербально викласти поставлене завдання;
- володіння фортепіано.

Результати формувального експерименту довели ефективність розробленої системи критеріїв, показників і рівнів готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності як прояву їхнього ефективного володіння знаннями, комплексними вміннями та навичками професійної діяльності. Математична обробка даних дозволяє простежити зміни рівнів готовності студентів до вокально-педагогічної роботи, динаміку формування готовності до даної діяльності кожної із груп. Динаміку формування готовності до вокально-педагогічної діяльності студентів експериментальної та контрольної груп відображено у гістограмах (рис. 1 та рис. 2).

***Динаміка формування готовності
майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності***

Рис. 1 (експериментальна група)

Рис. 2 (контрольна група)

Таким чином, 63,79% студентів експериментальної групи досягла високого рівня готовності і проявила чітко виражений інтерес до вокально-педагогічної діяльності. Вони оволоділи системою необхідних теоретичних знань і вмінь, сформували цілісний погляд на використання методів і принципів вокальної педагогіки. Студенти розуміли поставлені перед ними завдання, вбачали мету, до якої необхідно рухатися. Вправи і методичні вказівки створювалися логічно та доцільно, послідовно та поступово. В контрольній групі високого рівня досягли лише 18,93% студентів. Середнього рівня в експериментальній групі досягли 33,74%, в контрольній 52,65%, при цьому 28,41% цієї групи залишилися на низькому рівні досліджуваної готовності. За допомогою критерію Лапласа перевірено на 5% рівні значущості гіпотезу про рівність середніх балів контрольної та експериментальної групи по кожному з критеріїв (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-процесуальний, оцінно-результативний). Математичні очікування (середнє значення) числа балів, на які один студент дає правильні відповіді складає в експериментальній групі 17,02 бали, а у контрольній 14,06. Для більш точного порівняння результатів у групах була визначена дисперсія. Вона склала для

експериментальної групи $D_e = 2,4$ і для контрольної $D_k = 5,3$. Середнє квадратичне відхилення відповідно склало 1,5 і 2,3. Порівнюючи результати за їх значеннями після проведення констатувального експерименту, ми бачимо зміну значення дисперсії і стандартного відхилення – зменшились, що пов'язано зі значним прогресом у формуванні готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності. Результати контрольної групи свідчать про нерівномірність у рівні досліджуваної готовності, що характеризує нерівномірність індивідуального розвитку в процесі експерименту.

Результати проведення дослідно-експериментальної роботи довели ефективність експериментальної методики і дають підстави вважати за доцільне її впровадження у практику мистецьких ВНЗ.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні теоретично узагальнено та запропоновано методичне вирішення проблеми формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, що виявилось у розкритті змісту і сутності означеного феномену, обґрунтуванні педагогічних умов, визначенні критеріїв та рівнів діагностування, розробці та апробації експериментальної методики, яка ґрунтується на традиційних і нетрадиційних формах і методах організації навчально-виховного процесу у мистецьких ВНЗ.

1. Актуальність дослідження проблеми формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності обумовлюється її значущістю для фахової підготовки студентів мистецьких ВНЗ. Готовність майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності як системна якість особистості формується у процесі фахової підготовки у мистецьких ВНЗ. Її доцільно розглядати як цілісну систему на основі загального (є складові професійної загальнопедагогічної готовності), особливого (має специфічні риси, притаманні особливостям і закономірностям процесу формування готовності до певного виду діяльності) та індивідуального (відображає залежність від особистісно-професійних характеристик студента).

2. Готовність майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності визначається як складне інтегративне індивідуально-діяльнісне утворення, що забезпечує високі результати означеної діяльності, включаючи професійну спрямованість психічних процесів, етичні погляди і переконання, наявність системних знань, практичних навичок та умінь, здатність до подолання труднощів у формуванні естрадної вокально-виконавської майстерності та потребу у самовдосконаленні.

3. Визначено *структуру* готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності в умовах мистецького університету. Змістом *мотиваційно-ціннісного компоненту* є оволодіння системою загальних соціокультурних цінностей у сфері мистецької освіти, що розкриває місце особистості у культурному просторі та вмотивовує суб'єктну позицію студента у вокально-педагогічній діяльності; *змістово-цільовий компонент* передбачає збагачення теоретичних знань у галузі мистецької педагогіки та вокального

мистецтва, необхідних для виконання фахових функцій майбутнього естрадного співака; *операційний* забезпечує досягнення шляхів, способів та прийомів технологізації навчального процесу, усталених принципів трансляції вокально-педагогічного досвіду, що орієнтує студентів на суб'єк-суб'єктне розуміння вокально-педагогічної діяльності, адекватної соціокультурним потребам суспільства; *результативно-рефлексивний* компонент пов'язаний із виявом самостійності, здатності до самооцінки та самоконтролю власної діяльності та її відповідності процесу вирішення професійних завдань, зумовлюючи формування рефлексивно-регулятивних механізмів, а також самореалізацію та саморозвиток студентів у царині вокально-педагогічної діяльності.

4. Визначено критерії та показники готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, що уможливорює професіографічний моніторинг для здійснення науково обґрунтованого діагностико-прогностичного аналізу та відповідного коригування процесу фахової підготовки майбутніх естрадних співаків, оцінка студентом себе як суб'єкта освітнього процесу, що забезпечує рефлексію досвіду вокально-педагогічної діяльності; формування і розвиток особистісних та професійно значущих якостей особистості.

5. Аналіз педагогічного феномену вокально-педагогічної діяльності дозволив розробити *методику* формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, яка відповідає вимогам цілісності, відкритості, динамічності, мобільності. У методиці конкретизована мета формування цієї готовності у мистецькому ВНЗ, її основні завдання, зміст, структура, функції, закономірності, принципи, методичне забезпечення. Розроблена етапність формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності: перший (*орієнтаційний*) спрямований на сформованість загальнолюдських цінностей, гуманістичних світоглядних установок, стійкої мотивації до вокально-педагогічної діяльності, а також діагностування рівнів сформованості готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності, актуалізацію у студентів мінімуму необхідних вокально-педагогічних знань, що забезпечують розв'язання навчальних завдань, стимулювання інтересу до мистецьких явищ. Другий (*теоретико-методологічний*) етап характеризується забезпеченням інтегративних зв'язків педагогічної і вокальної складових готовності у формуванні системи науково-теоретичних, методологічних та прикладних вокально-педагогічних знань, формування стійкої потреби у вокально-педагогічній діяльності, розвиток професійно значущих особистісних якостей, оптимізація самостійної роботи, формування фахових умінь, що відрізняються на цьому етапі репродуктивним характером, уточнення і поглиблення особистісного сенсу власної вокально-педагогічної діяльності. Третій (*діяльнісно-творчий*) – характеризується оптимальним поєднанням теоретичної і практичної підготовки, проявом високої форми активності та самостійності у процесі практичного застосування набутих вокально-педагогічних знань і умінь, розширенням сфери евристичної діяльності, набуття досвіду застосування художньо-педагогічних технологій. На кожному із вищезазначених етапів використовувалися завдання вокально-педагогічного характеру. Проте, інтенсивність їхнього застосування, складність та вияв активності, самостійності,

ініціативності студентів з кожним етапом збільшується, досягаючи найвищого рівня на останньому, діяльнісно-творчому етапі.

6. Уточнено *зміст* готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності, виявлено педагогічні умови ефективності її формування. В основу методики покладений взаємозв'язок мети і завдань формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності, продуктивних засобів, організаційних форм.

7. Найбільш доцільним способом розробки і побудови змісту запропонованого спецкурсу “Основи вокально-педагогічної діяльності” є блочно-модульний спосіб структурування навчального матеріалу, який дозволяє систематизацію навчального матеріалу; сприяє науково-методичному узгодженню всіх частин курсу на основі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків; дозволяє чітко визначити обсяг знань; ввести рейтинговий спосіб оцінки навчальних досягнень; забезпечує оптимізацію самостійної роботи студентів.

8. Узагальнення результатів упровадження експериментальної методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності у практику мистецьких ВНЗ дозволило визначити *педагогічні умови* її ефективності: забезпечення гуманно-демократичних партнерських стосунків між педагогом та студентом; цілісності процесу фахової підготовки студентів мистецьких ВНЗ на основі взаємозв'язку теорії і практики, інтегративних зв'язків педагогічної та вокальної складових; врахування індивідуально-психологічних, художньо-творчих особливостей студента; організація вокально-педагогічної діяльності студента на основі психологічно повного циклу діяльності; спрямованість змісту навчально-педагогічного матеріалу на формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності; стимулювання творчої самореалізації студента. Цілеспрямована робота над створенням педагогічних умов для формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності сприятиме:

- збагаченню теоретичних курсів циклу психолого-педагогічних та мистецьких дисциплін практично значущими фаховими знаннями;
- збагаченню кожного учасника навчально-виховного процесу досвідом суб'єкт-суб'єктної взаємодії;
- формуванню і розвитку особистісних (емпатія, толерантність, повага до особистості) та професійно значущих (організаторських, мобілізаційних та комунікативних);
- розробленню основ наукових студентських досліджень з проблеми художньо-педагогічних технологій.

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність розробленої системи критеріїв, показників і рівнів готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності. Порівняльний аналіз результатів остаточних зрізів переконливо свідчить, що сформованість готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності у студентів експериментальної групи у процесі їх експериментального навчання за розробленою методикою є сталою професійною якістю, що дасть студентам можливість успішно здійснювати вокально-педагогічну діяльність у майбутньому. Відстеження динаміки формування кожної зі складових готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності, а також її структури загалом

з використанням експериментальних факторів впливу і без них дозволяє надійно і об'єктивно підтвердити ефективність запропонованої експериментальної методики.

Дані дослідження рівнів готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності переконливо свідчать про удосконалення процесу формування готовності майбутніх студентів у процесі впровадження запропонованої методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

Подальшого дослідження *потребують*: теоретичне обґрунтування процесу роботи з учнями різних вікових категорій, формування художньої картини світу майбутнього естрадного співака в системі вокально-педагогічної підготовки; наукове і навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи підготовки майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності у мистецьких ВНЗ; маркетингові дослідження ринків освітніх послуг і праці для прогнозування напрямів фахової підготовки майбутніх естрадних співаків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Довгань О. В. Вокально-педагогічна діяльність майбутніх естрадних співаків: сутнісна характеристика й структурні компоненти феномену / О. В. Довгань // Вісник КНУКіМ : зб. наук. праць. Серія "Педагогіка". – К., 2006. – Вип. 15. – С. 48-53.
2. Довгань О. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності / О. В. Довгань // Наукові записки : збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008 (Серія педагогічні та історичні науки). – Випуск LXXVIII (78). – С. 72-79.
3. Довгань О. В. Сучасний науковий підхід до вокально-педагогічної діяльності / О. В. Довгань // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка : збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2009. – Випуск 67. Серія: педагогічні науки. – С. 216-220.
4. Довгань О. В. Педагогічна система формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності / О. В. Довгань // Вісник КНУКіМ : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 17. Серія "Педагогіка". – С. 40-48.
5. Довгань О. В. Творчий підхід у професійній підготовці майбутнього педагога естрадного вокалу // Трансформаційні процеси в сучасній українській культурі : тези всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 19-20 квітня 2007 р.). – К. : Видавн. центр "КНУКіМ", 2007. – С. 256-258.
6. Довгань О. В. Розвиток мистецької освіти у контексті Болонського процесу // Інформаційно-культурний простір: європейський вибір України : тези міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 7-8 грудня 2007 р.). – К. : ДАККіМ, 2008. – С. 23-25.

АНОТАЦІЇ

Довгань О. В. Методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02. – теорія та методика музичного навчання / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2010.

У дисертації досліджується проблема методики формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності. Конкретизовано поняття “готовність до вокально-педагогічної діяльності”, розкриті теоретичні та практичні аспекти її формування. Доведено ефективність формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності при впровадженні експериментальної методики, яка забезпечує динаміку формування рівнів досліджуваної готовності від низького до високого. Дана методика передбачає: розвиток спонукальних мотивів до вокально-педагогічної діяльності, поглиблення теоретичної підготовки, підвищення рівня технічної майстерності, розвиток активної творчої діяльності, збагачення естетичних ціннісних орієнтацій, формування позитивного ставлення до вокально-педагогічної діяльності, активізацію естрадно-вокальної виконавської практики.

Розроблена методика формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності створює реальні умови для прояву активності, самостійності та ініціативності студентів, сприяє самореалізації особистості. Узагальнення результатів упровадження експериментальної методики у практику мистецьких ВНЗ дозволило визначити педагогічні умови формування готовності майбутніх естрадних співаків до вокально-педагогічної діяльності.

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність розробленої системи критеріїв, показників і рівнів готовності майбутніх вчителів до вокально-педагогічної діяльності як прояву їхнього ефективного володіння теоретичними знаннями та комплексними фаховими вміннями.

Ключові слова: естрадне мистецтво, естрадно-вокальна діяльність, методична система, готовність до вокально-педагогічної діяльності.

Довгань О. В. Методика формирования готовности будущих эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения / Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2010.

Диссертация посвящена проблеме усовершенствования вокально-педагогической подготовки будущих эстрадных певцов на основе формирования готовности к вокально-педагогической деятельности.

Теоретический анализ проблемы позволил конкретизировать понятие “готовность к вокально-педагогической деятельности” как доминантное состояние, которое характеризуется позитивной установкой на вокально-педагогическую деятельность, общей и специальной образованностью, исполнительской культурой и исполнительскими качествами, которые продуктивно реализуются в этой активной деятельности. Позитивное отношение к деятельности, определенный опыт, осознание ее мотивов и потребностей – это составные продуктивности

деятельности. Анализ практики показывает необходимость использования новых подходов, методов и технологий к разрешению данной проблемы.

В теоретическом развертывании понятия “вокально-педагогическая деятельность” раскрыта ее сущность, специфика, компонентная структура и функции. Важной методологической позицией является взаимосвязь и взаимозависимость структурных компонентов готовности (мотивационно-ценностного, содержательно-целевого, операционного, результативно-рефлексивного).

В диссертации определены критерии сформированности готовности к вокально-педагогической деятельности, приведены результаты констатирующего и формирующего экспериментов.

В ходе опытно-экспериментальной работы выявлено эффективность избранной методики формирования готовности будущих эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности. Сущность методики определяется основными положениями: *целью* формирования готовности к вокально-педагогической деятельности является разработка, теоретическое обоснование та экспериментальная проверка педагогических принципов, условий, методов и приемов обеспечения взаимодействия между вокальным и педагогической составляющими формирования готовности будущих эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности; *заданиями* вокально-педагогической подготовки определено: эмоционально-исполнительское развитие будущих эстрадных певцов путем усвоения ими общих закономерностей вокального исполнительства, методов и приемов работы с эстрадно-вокальными произведениями; формирование их вокально-исполнительского мастерства; воспитание творческих, волевых исполнительских качеств студентов; овладение разнообразным в жанровом, стилевом и эмоциональном плане художественным репертуаром; воспитание навыков самостоятельной работы над эстрадно-вокальными произведениями.

Содержанием процесса формирования готовности будущих эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности выступила система знаний относительно эстрадного музыкального искусства и видов вокально-исполнительской деятельности; художественно-творческая поисковая деятельность в решении исполнительских технологических задач; опыт эмоционально-ценностного отношения личности к действительности; позитивного отношения к деятельности; формирование новых способов деятельности на основании ранее усвоенных знаний и умений. Методика формирования готовности к вокально-педагогической деятельности включала такие *методы*: словесные (объяснение, рассуждение, диалог); практические (сравнения, сопоставления, ассоциации, анализ, синтез и дифференциации отдельных элементов, демонстрации – исполнительский показ вокального произведения); проблемно-поисковые (для решения проблемной ситуации, создание проблемных ситуаций, активной поисковой деятельности, альтернативного поиска структурно-технологических решений); индуктивные (интегрированное обучение, моделирование); индивидуальной самостоятельной работы.

Результаты формирующего эксперимента подтвердили эффективность разработанной системы критериев, показателей и уровней готовности будущих

эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности как проявления эффективного овладения знаниями, комплексными умениями и навыками.

Анализ полученных в ходе экспериментального исследования данных на основании количественных и качественных показателей подтверждает эффективность предлагаемой методики формирования готовности будущих эстрадных певцов к вокально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: эстрадное искусство, эстрадно-вокальная деятельность, методическая система, готовность к вокально-педагогической деятельности.

Dovgan O. V. La metode la formation de bonne volonte des futurs chanteux d'estrade pour l'activite pedagogique vokal. – Manuskrit.

La these preparee pour la reception du degre de candidat es sciences pedagogique d'apres la specialite 13.00.02 – la theorie et la metode d'enseignement musical et d'education musicale / L' Universite nationale pedagogique M. P. Dragomanova. – Kyiv, 2010.

Dans la these s'explorer le problem de la formation de bonne volonte des futurs artistes de variete pour l'activite pedagogique vokal. On a concretise l'idee "bonne volonte pour l'activite pedagogique vokal", on a decouvert les aspects theoriques de sa formation. On a demontre l'efficacite de la formation de bonne volonte des futurs chanteux d'estrade pour l'activite pedagogique vokal en application les methodes experimentales quelle assure la dynamique de la formation des niveaux de bonne volonte du bas en haut. Les methodes donnees previennent: le developpement des motifs incites pour l'activite pedagogique vokal, l'approfondissement de l'application theorique, l'augmentation du niveau de la maitrise theorique, le developpement de l'activite creatrice, l'enrichissement des valeurs esthetiques, la formation de l'attitude positive pour cette activite, l'activation de la pratique d'estrade vocal.

On a analyse les problemes pedagogique, de la formation de bonne volonte des futurs chanteux d'estrade pour l'activite pedagogique vokal, on a determine les criteres de la formation de cette activite, on a fait le systeme pedagogique de cette formation, on a forme et on a corrige la methode de son application.

Les mots cles: l'art musical d'estrade, l'activite d'estrade pedagogique vokal, le systeme methodique, bonne volonte l'activite pedagogique vokal.

